

Kripto Para Farkındalığı ve Tutumlarının Muhasebe Mesleğine Etkisi

Ayşe ATASOY¹
Hakan Tahiri MUTLU²

Öz

Finansal teknolojilerde yaşanan dijital dönüşüm, kripto varlıklar ve blokzinciri uygulamalarını muhasebe mesleği açısından önemli bir tartışma alanı hâline getirmiştir. Bu çalışma, muhasebe meslek mensuplarının kripto paralara yönelik farkındalık ve tutum düzeylerini incelemeyi ve bu algıların muhasebe mesleğine olası yansımalarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, Türkiye’de TÜRMOB’a bağlı odalarda görev yapan 401 muhasebe meslek mensubundan çevrimiçi anket yoluyla elde edilen veriler üzerine kurulmuştur. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik bulguları yeterli düzeydedir (KMO=0,912; Bartlett küresellik testi $p<0,001$; açıklanan toplam varyans=%60,60; Cronbach alfa=0,825). Veriler bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Bulgular, kadın katılımcıların yenilik boyutunda, erkek katılımcıların ise güvence boyutunda daha yüksek puanlara sahip olduğunu göstermektedir. Yaş küçüldükçe yenilik algısının arttığı, kripto para bilgi düzeyi yükseldikçe yenilik, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk boyutlarında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı belirlenmiştir. Çalışma, Türkiye örneklemünde muhasebe meslek mensuplarının kripto varlıklara ilişkin algılarını dört boyutlu bir yapı çerçevesinde ele alması bakımından literatüre katkı sunmaktadır. Elde edilen sonuçlar, muhasebe mesleğinde dijital uyum kapasitesinin artırılması için eğitim, rehberlik ve standartlaştırma ihtiyacına işaret etmektedir.

Anahtar Sözcükler: Kripto Para, Kripto Varlık, Muhasebe Meslek Mensupları

JEL Kodları: M40, M41, M49

The Impact of Cryptocurrency Awareness and Attitudes on the Accounting Profession

Abstract

Digital transformation in financial technologies has made crypto-assets and blockchain applications an important area of discussion for the accounting profession. This study aims to examine the awareness and attitudes of accounting professionals toward cryptocurrencies and to evaluate the possible reflections of these perceptions on the profession. The research is based on data collected through an online survey from 401 accounting professionals affiliated with TÜRMOB in Türkiye. The scale demonstrated acceptable validity and reliability (KMO=0.912; Bartlett’s test of sphericity $p<0.001$; total variance explained=60.60%; Cronbach’s alpha=0.825). The data were analyzed using independent samples t-test and one-way analysis of variance. The findings indicate that female participants scored higher on the innovation dimension, whereas male participants scored higher on the assurance dimension. It was also found that innovation perception increased as age decreased, and that higher levels of cryptocurrency knowledge were associated with significant differences in innovation, accounting information systems, assurance, and risk dimensions. The study contributes to the literature by examining accounting professionals’ perceptions of crypto-assets within a four-dimensional framework in the Turkish context. The results point to the need for training, professional guidance, and standardization efforts in order to enhance digital adaptation capacity in the accounting profession.

Keywords: Cryptocurrency, Crypto Asset, Accounting Professionals

JEL Codes: M40, M41, M49

¹ **Sorumlu Yazar (Corresponding Author):** Ayşe ATASOY, (SMİM) Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye E-mail:

ayseatasoy@outlook.com ORCID ID: 0000-0002-6175-3474

² Hakan Tahiri MUTLU (Doç. Dr.), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme Bölümü, Sayısal Yöntemler Anabilim Dalı, Öğretim Üyesi, Bolu, Türkiye, E-mail: tahirimutlu@ibu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-8964-2696

APA 6 Stili Kaynak Gösterimi: (To Cite This Article)

Atasoy, A., Mutlu, H.T. (2026). Kripto Para Farkındalığının Muhasebe Mesleğine Etkisi. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 19, 301-329. doi: <https://doi.org/10.29067/muvu.1757366>

EXTENDED SUMMARY

Introduction

The generally accepted definition of accounting has been framed by the monetary expression of economic activities and by the recording, classification, and reporting of the resulting changes. The profession has traditionally prioritized accuracy and reliability in fulfilling these functions. In recent decades, however, the pervasiveness of the internet and the acceleration of digital innovation have necessitated the incorporation of new concepts and tools into practice. While the core functions of money have remained intact, successive forms of money and related accounting practices have been shaped by economic and technological developments.

A pivotal moment was introduced in 2008, when a paper published under the pseudonym Satoshi Nakamoto brought Bitcoin and the broader concept of cryptocurrency to global attention. Through its decentralized design, Bitcoin was proposed as an alternative to traditional financial instruments, signaling a new phase in financial systems. In the historical progression from commodity money to paper, electronic, and digital money, cryptocurrencies have been positioned as an additional stage with distinct implications for the theory of value and for economic organization.

These developments have had substantive implications for the accounting profession. It has been observed that conventional principles do not fully accommodate the economic characteristics of crypto-assets. Consequently, the need for updated guidance and revised recognition, measurement, and disclosure practices has been emphasized. Blockchain technology has been associated with greater transparency and auditability in accounting information systems, while the scope of professional activities has broadened with the emergence of digital assets. In this context, opportunities for enhanced competencies and new assurance modalities have been noted, although challenges related to valuation, volatility, and regulatory alignment have also been reported.

Literature on Research

A substantial body of work has been produced on cryptocurrencies, blockchain technology, and their implications for accounting, auditing, and financial reporting. This literature can be divided into two overarching strands: (i) studies addressing classification, recognition, measurement, and disclosure of crypto-assets in financial statements, and (ii) studies addressing information systems, assurance, and adoption dynamics surrounding blockchain-enabled processes.

With respect to financial reporting, persistent uncertainty has been noted regarding the placement of crypto-assets within existing asset categories and the conditions under which alternative treatments may be permitted. Debates have been documented regarding whether holdings should be treated under existing intangible asset guidance or inventory guidance in broker-trader contexts, and how subsequent measurement and disclosures should be handled (e.g., Aslan, 2020; Yalçın, 2019). International comparability has been reported to be limited, as practices across jurisdictions and firms differ and convergence remains incomplete (Dao-Le Flécher, 2025).

On the systems and assurance side, blockchain has been associated with greater transparency, traceability, and near-real-time verification in accounting information systems. The potential of triple-entry mechanisms and shared ledgers has been emphasized for continuous auditing and strengthening evidence quality, provided that technical and governance prerequisites are met (Kılınç, 2020; Serçemeli, 2018; Özdoğan & Gökten, 2024). At the same time, practical challenges have been noted concerning data governance, key management, valuation inputs, and the integration of smart-contract events into conventional audit trails.

Adoption and market-facing studies have examined attitudes, intentions, and diffusion patterns. It has been reported that favorable attitudes correlate with stronger usage intentions and that public awareness remains uneven across segments (İlgaz, 2024; İri, 2021; Karaoğlu et al., 2018). These findings have been interpreted as evidence that individual-level perceptions may advance faster than institutional arrangements, thereby creating gaps in organizational readiness.

The economic characteristics of cryptocurrencies have been discussed with reference to decentralization, scarcity rules, and market microstructure. Volatility has been repeatedly highlighted, and risks to financial stability and the reliability of valuations have been underscored (Baek & Elbeck, 2014; Yermack, 2013). More recent contributions have suggested that, under certain conditions, integration into broader financial infrastructures may be facilitated by advances in information systems and regulatory alignment (Zhelekhovska, 2024; Ayam, 2025), while sustained heterogeneity across legal environments persists.

Taken together, the literature has pointed to four thematic axes that are frequently echoed in empirical and conceptual work: (i) classification and reporting, where gaps and inconsistencies have been documented; (ii) accounting-audit technology intersections, where transparency and continuous assurance have been proposed but operational dependencies have been noted; (iii) marketing and societal perceptions, where attitudes and diffusion dynamics have been associated with usage intentions; and (iv) asset characteristics and volatility, where risk and stability concerns have been emphasized. Across these axes, findings have been heterogeneous across contexts; however, a consistent message is that professional guidance, education, and standardized reporting policies are increasingly required for consistent practice.

Method of The Research

A survey model within a quantitative design was employed. The primary objective was to assess how accounting professionals' awareness of cryptocurrencies has been associated with perceived implications for the profession and its members. For this purpose, a questionnaire was administered in two sections. In the first section, items on a five-point Likert scale were included to measure awareness of and attitudes toward cryptocurrencies (1 = Strongly Disagree, 5 = Strongly Agree). In the second section, categorical items were included to obtain respondents' demographic characteristics.

The measurement tool (30 items) consists of 3 multiple-choice questions, 7 demographic statements, 1 open-ended statement, and 19 Likert-type statements. The 19 Likert-type statements were adapted from Karaoğlu, Arar, and Bilgin (2018) and aligned with subsequent literature. Items were structured to cover knowledge about cryptocurrencies, perceptions, usage attitudes, and perceived effects on professional practice. Content validity was supported through expert review and alignment with prior studies, and the instrument was piloted before field implementation. This procedure was intended to strengthen validity and reliability. Data obtained through the finalized instrument were prepared for analysis consistent with the study's objectives, and inferential tests suitable for group comparisons were planned. Ethical approval and informed consent procedures were observed.

Findings of The Research

In this section of the research, the findings obtained through the applied method are explained.

Considering the large size of the research population, a non-random convenience sampling method was chosen. This method allowed for rapid, economical, and practical data collection, making the research process more efficient (Malhotra, 2004: 321). Using convenience sampling, the study reached accounting professionals across different provinces and professional groups, thereby increasing the diversity of the sample. Data were collected from the selected sample group using a survey method, enabling analysis appropriate to the study's objectives. This approach provided a strong basis for analyzing both the professionals' awareness of cryptocurrencies and the impact of demographic variables on that awareness.

SPSS was used to analyze the survey data, and $p < 0.05$ was considered statistically significant. During the analysis process, validity and reliability analyses were conducted for the overall scale and its sub-factors. Cronbach's alpha coefficient was calculated to assess the scale's reliability, and factor analysis was used to evaluate its validity. The results demonstrated that the scale and its sub-dimensions possessed adequate validity and reliability.

In addition to basic statistical analyses, the study employed t-tests and analysis of variance (ANOVA) to identify differences between statements and examine significant differences between participant groups. These analyses were conducted to determine whether differences were statistically significant based on demographic characteristics such as sex, age, professional title, years of experience, and income level. The analysis revealed that demographic variables have various effects on cryptocurrency awareness and attitudes, enabling a detailed assessment of these effects. These methods enhanced the study's scientific validity and contributed to the reliable interpretation of the results.

The Kaiser–Meyer–Olkin (KMO) measure of sampling adequacy was calculated as 0.912, indicating an excellent level of adequacy for factor analysis. Furthermore, Bartlett's Test of Sphericity yielded a statistically significant result ($p < 0.001$), indicating that the variables were sufficiently correlated and that the correlation matrix significantly differed from an identity matrix. Accordingly, the data set was considered suitable for factor analysis (Hair et al., 1998: 374; Akgül & Çevik, 2003: 428; Kalaycı, 2010; Coşkun & Mutlu, 2017).

The Cryptocurrency Awareness and Attitude Scale yielded a four-factor structure. The variance values explained by the factors were as follows:

- First factor: 24.51%
- Second factor: 18.92%
- Third factor: 10.50%
- Fourth factor: 6.69%

The total variance explained was 60.60%, which is considered sufficient, as it exceeds 50% (Tutar et al., 2024).

To assess the suitability of the data for parametric analyses, normality tests were performed in SPSS. In this context, the distributional characteristics of the factor scores were evaluated using skewness and kurtosis coefficients. Since parametric tests assume that the variables are approximately normally distributed, the obtained values were interpreted based on the acceptable ranges suggested in the literature. The findings showed that the data met the assumptions required for parametric testing.

Conclusion

The digitalization of financial systems has been accelerated by the rise of cryptocurrencies and blockchain technology, with material implications for the accounting profession. Owing to decentralized architectures and technological infrastructures, cryptocurrencies have been associated with both new opportunities and notable challenges for professional practice. In this study, the awareness and attitudes of accounting professionals in Türkiye toward cryptocurrencies have been assessed, and perceived implications for the profession have been evaluated.

Overall awareness of widely known cryptocurrencies (e.g., Bitcoin, Ethereum, Ripple) is high, whereas knowledge of lesser-known alternatives is limited. This pattern has been interpreted as evidence that additional professional education and information sharing would be beneficial for a fuller understanding of digital assets in accounting contexts. In comparative judgments, cryptocurrencies have most often been likened to technology company stocks and foreign currency investments, and an innovative investment profile has been inferred.

Attitudes have been examined across four dimensions—Innovation, Accounting Information Systems (AIS), Assurance, and Risk—and several systematic differences have been detected. Higher Innovation scores among female professionals relative to male peers have been reported, while higher Assurance perceptions among male respondents have been noted. Younger professionals have been found to be more open to innovation, suggesting a greater readiness for technology-enabled change. Effects for experience, title, and income have generally been limited; nevertheless, dimension-

specific differences have been detected in certain comparisons, and these have been interpreted with effect sizes to avoid overstatement. Most prominently, knowledge level has been associated with significant differences across all dimensions—large for Innovation and small-to-medium for the others—indicating that familiarity with crypto-assets has been strongly related to openness, perceived system alignment, assurance, and lower perceived risk.

These findings are broadly consistent with the existing literature suggesting that greater technological awareness and knowledge are associated with more favorable attitudes toward digital financial innovations. In particular, the strong association observed between crypto-asset knowledge and innovation-oriented perceptions supports prior discussions emphasizing that the successful integration of emerging technologies into accounting practice depends not only on technical infrastructure but also on practitioners' cognitive preparedness and professional awareness. In this respect, the present findings reinforce the view that the adoption of blockchain-related applications in accounting is shaped by both individual competence and institutional adaptation.

A substantive gap in accounting guidance has been underscored. Conventional principles have not been considered fully adequate for addressing recognition, measurement, and disclosure issues specific to crypto-assets. In line with international discussions, the need for further development of reporting guidance within frameworks such as IFRS and GAAP has been emphasized, alongside training in blockchain fundamentals, crypto-asset governance, and audit procedures, to support consistent practice and assurance.

From a theoretical perspective, the study contributes to the literature by examining accounting professionals' perceptions of cryptocurrencies through a multidimensional framework comprising Innovation, AIS, Assurance, and Risk, rather than treating awareness as a single, uniform construct. From a practical perspective, the findings highlight the importance of professional training programs, practitioner-oriented guidance materials, and standardization efforts for the accounting treatment of crypto-assets. These implications are particularly relevant for professional bodies, regulators, and educational institutions seeking to enhance digital readiness within the accounting profession.

In sum, the potential for cryptocurrencies and blockchain to reshape accounting processes has been acknowledged. Meaningful contributions to professional readiness are likely to be achieved through targeted training, practitioner-oriented guidance materials, and standardized reporting policies. Given the use of convenience sampling and a cross-sectional design, external generalization has been approached with caution; future research employing probabilistic sampling, longitudinal designs, and behavioral/organizational outcomes is recommended to complement perceptual evidence with observed practice.

1. GİRİŞ

Muhasebenin genel kabul görmüş tanımı, işletmelerin ekonomik faaliyetlerinin para ile ifade edilmesine; bu faaliyetler sonucunda meydana gelen değişimlerin kaydedilmesine, sınıflandırılmasına ve raporlanmasına dayanmaktadır (Kieso vd., 2016). Bu çerçeve, muhasebenin temel fonksiyonlarının sürekliliğini ve işletmelerin finansal bilgilerini doğru ve güvenilir biçimde sunma yükümlülüğünü vurgulamaktadır (IASB, 2021). Bununla birlikte, internetin gündelik yaşamın ayrılmaz bir parçası hâline gelmesi ve dijital yeniliklerin hızlanmasıyla, söz konusu işlevlerin yerine getirilmesinde yeni kavram ve araçlara uyum sağlamak gerekli hâle gelmiştir (Yermack, 2017). Paranın işlevleri sabit kalmakla birlikte, para türlerinde ve muhasebe uygulamalarında gözlenen yenilikler, ekonomik ve teknolojik dönüşümlerin doğal bir sonucu olarak değerlendirilmektedir (Narayanan vd., 2016).

2008 yılında Satoshi Nakamoto takma adıyla yayımlanan makale ile kripto para ve Bitcoin kavramları dünya gündemine taşınmıştır (Nakamoto, 2008). Söz konusu çalışmada, merkeziyetsiz yapıların geleneksel finansal araçlara alternatif oluşturabildiği gösterilmiş ve finansal sistemlerde yeni bir döneme işaret edilmiştir (Catalini & Gans, 2016). Paranın tarihsel gelişimi incelendiğinde, emtia para, kâğıt para, elektronik para ve dijital para aşamalarından geçen evrimin, kripto paralarla yeni bir boyut kazandığı görülmektedir (Weber, 2016). Her bir aşamanın, paranın değer teorisi ve ekonomik sistemler üzerindeki etkileri bakımından dönüm noktası niteliği taşıdığı kabul edilmektedir (Rogoff, 2017).

Bu gelişmelerin, muhasebe mesleğinde dönüşüm alanlarına işaret ettiği değerlendirilmektedir (Schmitz & Leoni, 2019). Kripto paraların yapısal özellikleri nedeniyle, geleneksel muhasebe ilkelerinin ve uygulamalarının bu dijital varlıkları tam olarak kapsamakta sınırlı kaldığı gözlenmektedir (PwC, 2021). Bu nedenle, muhasebe standartlarının güncellenmesine ve kripto varlıkların muhasebeleştirilmesine ilişkin yeni yaklaşımların benimsenmesine ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır (IFRS Foundation, 2023). Blokzinciri teknolojisinin muhasebe bilgi sistemlerinde şeffaflığı ve güvenliği artırabildiği; kripto paralar ve diğer dijital varlıklar aracılığıyla mesleki kapsamın genişlemekte olduğu değerlendirilmektedir (Dai & Vasarhelyi, 2017). Bu yaklaşımların muhasebe meslek mensuplarının yetkinliklerinin güçlendirilmesine katkı sunduğu ve işletmelerin dijital dönüşüm süreçlerine uyum kapasitesinin desteklendiği ifade edilmektedir (Appelbaum vd., 2017). Böylelikle, muhasebe mesleğinin hızla değişen ekonomik ve teknolojik koşullara uyum sağlayarak sürdürülebilirliğini koruduğu belirtilmektedir (Wang & Kogan, 2018).

Bu çalışmanın çıkış noktası, kripto varlıklar ve blokzinciri teknolojisinin muhasebe uygulamaları üzerindeki etkilerine ilişkin tartışmaların giderek artmasına karşın, muhasebe meslek mensuplarının bu dönüşümü nasıl algıladıklarına ilişkin ampirik kanıtların sınırlı kalmasıdır. Araştırmanın temel amacı, muhasebe meslek mensuplarının kripto paralara yönelik farkındalık ve tutum düzeylerini belirlemek ve bu düzeylerin demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. Çalışma, muhasebe mesleğinin dijital dönüşüm sürecinde hangi alanlarda hazırlık, eğitim ve düzenleme ihtiyacı bulunduğunu göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kripto para kavramı, günümüzde paranın kullanım biçimi ve işlevini dönüştüren önemli bir yenilik olarak öne çıkmaktadır. Özellikle Blockchain teknolojisi, muhasebe mesleğinde yeni bir dönemin başlangıcı olarak değerlendirilmektedir. Tarihsel olarak, mal ve hizmetlerin değiş tokuşunda kullanılan en yaygın araç para olmuştur (Çarkacıoğlu, 2016: 1). Paranın icadından önce, bireyler ihtiyaçlarını karşılamak için takas sistemini kullanmış; ancak bu sistem, eşit değerlerin belirlenmesindeki zorluklar ve anlaşmazlıklar nedeniyle sürdürülebilir bir yöntem olmaktan uzak kalmıştır. Paranın icadıyla birlikte, emtia para, deniz kabukları, değerli madenler (örneğin altın ve gümüş), kâğıt para, plastik para, sanal para ve son olarak kripto para gibi çeşitli formlar geliştirilmiştir (Yaz, 2020: 16; Aslan, 2020: 257).

Ekonomistlere göre kripto paralar, paranın temel işlevlerini yerine getirebilme kapasitesine sahiptir. Bu işlevler arasında tanınabilirlik, değişim aracı olma, taklit edilememe, transfer edilebilme, değer saklama ve homojenlik bulunmaktadır (Çelik, 2023: 533; Kayacan ve Anavatan, 2018: 136). Kripto para birimlerinin temelinde yer alan kriptoloji (şifreleme bilimi), bu varlıkların hem oluşumunda hem de işlemlerin güvenliğinde kritik bir rol oynamaktadır (Gandal ve Halaburda, 2016: 2).

Blockchain (blok zinciri), şifrelenmiş işlem takibini mümkün kılan dağıtık bir veritabanı olarak tanımlanmaktadır. Zincirleme bir model ile işlemlerin kayıt altına alındığı bu teknoloji, işlem takibinin şeffaf bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlarken aynı zamanda güçlü bir güvenlik altyapısı da sunmaktadır. Blockchain, merkezsiz bir yapı sağlayarak işlemlerin alıcı ve satıcı arasında doğrudan, güvenli bir şekilde gerçekleştirilmesine olanak tanımaktadır (Kayacan ve Anavatan, 2018: 137). Teknolojinin temel hedefi, parasal işlemlerin denetlenmesi ve doğrulanması süreçlerinde bankalar, devletler veya diğer üçüncü taraflara olan bağımlılığı ortadan kaldırmaktır (Lee, 2022: 4).

Kripto para birimleri, geleneksel finansal araçlardan ayrıran özellikleriyle modern finans dünyasında özel bir ilgi odağı haline gelmiştir. Bu varlıklar, finansal sistemlerin hukuk ve düzenleme boyutunda detaylı analizlere ihtiyaç duyulan bir alan açmıştır. Kripto paraların ortaya çıkışı, bilgi sistemleri ve teknolojilerindeki gelişmelere dayanmakta ve bu teknolojilerin sunduğu fırsatlarla şekillenmektedir (Zhelekhovska, 2024: 202). Blockchain ve kripto para teknolojileri, yalnızca finans sektörünü değil, muhasebe, denetim ve raporlama süreçlerini de yeniden tanımlayacak bir dönüşümün öncüsü olarak görülmektedir.

Kripto varlıklarla ilgili farkındalık, düzenleme ihtiyacı, muhasebe bilgi sistemlerine entegrasyon ve algılanan risk gibi boyutlar, blokzincir teknolojisinin muhasebe uygulamalarına entegrasyonu bağlamında literatürde ele alınmaktadır. Bu bağlamda, farkındalık düzeyi, teknolojinin anlaşılması ve izlenmesiyle ilişkili olarak değerlendirilmekte; regülasyon ihtiyacı ise yasal güvence eksikliğiyle ilişkilendirilmektedir. Muhasebe bilgi sistemleri açısından entegrasyon, raporlama süreçlerinin dijitalleşmesiyle mümkün olabilmekte; buna karşılık yüksek uygulama maliyeti ve teknik bilgi eksikliği gibi faktörler risk algısını artırmaktadır (Nengrum vd., 2025).

Bu çalışmanın teorik arka planı, yeni teknolojilerin mesleki kabulünü açıklayan yaklaşımlarla ilişkilendirilebilir. Teknoloji Kabul Modeli'ne göre bireylerin bir teknolojiyi benimsemesinde algılanan yararlılık ve kullanım kolaylığı belirleyicidir. Yeniliklerin Yayılımı yaklaşımı ise yeni teknolojilerin bireyler ve meslek grupları arasında farklı hızlarda benimsendiğini ileri sürmektedir. Muhasebe meslek mensuplarının kripto paralara yönelik yenilik, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk algılarının birlikte ele alınması, bu yaklaşımların dijital dönüşüm literatürü ile kesişiminde değerlendirilebilir. Bu yönüyle çalışma, yalnızca farkındalık düzeyini betimlememekte; aynı zamanda yeni finansal teknolojilerin mesleki kabulünü etkileyen algısal boyutları da incelemektedir.

3. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

Kripto para, Blockchain teknolojisi ve Bitcoin kavramları dijital dönüşüm çağında ekonomi, finans ve muhasebe alanlarında köklü değişimlere yol açmaktadır. Bu teknolojiler yalnızca paranın işlevlerini yeniden tanımlamakla kalmamış, aynı zamanda finansal raporlama, vergilendirme ve muhasebe süreçlerinde de dönüşümlere yol açmıştır. Kripto paralar, tanınabilirlik, taklit edilememe, transfer edilebilme, değer saklama ve homojenlik gibi özellikleriyle paranın temel işlevlerini yerine getirebilme kapasitesine sahiptir (Çelik, 2023; Kayacan ve Anavatan, 2018). Blockchain teknolojisi ise, güvenli, şeffaf ve merkeziyetsiz bir altyapı sunarak bu varlıkların işlevselliğini pekiştirmektedir (Benothmane, 2025).

Muhasebe mesleğine etkiler açısından literatürde farklı yaklaşımlar geliştirilmiştir. Ateş (2016), kripto para birimlerinin çeşitlerini incelemiş ve en çok bilinen ile en çok kullanılan Bitcoin olduğunu belirtmiştir. Yaygınlaşmasıyla birlikte vergi, hukuk ve muhasebe boyutlarının da irdelenmesi gerektiğini ifade eden araştırmacı, özellikle ödeme aracı olarak kullanıldığı durumlarda bu varlıkların hazır değerler içinde yer alması gerektiğini; alım satımlarda ise o günkü kur üzerinden

değerleme yapılarak oluşan farkların 646 Kambiyo Kârı ve 656 Kambiyo Zararları hesaplarında izlenmesini önermiştir. Şahin (2018) kripto para birimlerinin, vergiye konu edilmesi ve denetim açısından ele aldığı çalışmada özellikle TMS ve TFRS ışığında muhasebe açısından irdelemiş ve çeşitli önerilerde bulunmuştur. Aslan (2020) kripto paraların finansal raporlarda hangi sınıf altında yer alacağına ilişkin düzenleyici çerçevenin eksikliğine işaret etmiş ve bunun meslek mensupları için belirsizlik oluşturduğunu vurgulamıştır. Benzer şekilde, Dao-Le Flécher (2025) Avrupa, ABD ve Asya'daki uygulamaları karşılaştırarak uluslararası standartlarda bütünleşme sorununun devam ettiğini ortaya koymuştur. Ancak Aslan'ın daha çok düzenleyici eksikliklere odaklandığı, Dao-Le Flécher'in ise uygulamalar arası metodolojik farkları ön plana çıkardığı görülmektedir. Bu farklılık, literatürde henüz standartlaştırma konusunda küresel bir uzlaşmaya ulaşılamadığını göstermektedir. Blockchain'in muhasebe ve denetim süreçlerine etkisi incelendiğinde, Kılınç (2020) üç taraflı kayıt sistemlerini öne çıkararak gerçek zamanlı muhasebede teknik altyapının önemine işaret etmiştir. Serçemeli (2018) ise örnek olaylar üzerinden muhasebeleştirme ve vergilendirme süreçlerini incelemiş ve pratik uygulamalardaki boşlukları ortaya koymuştur. Özdoğan ve Gökten (2024), Blockchain tabanlı denetim mekanizmalarının güvence kapasitesini artırabileceğini ileri sürmüştür. Bu çalışmalar birlikte değerlendirildiğinde, literatürde muhasebenin teknik adaptasyonu ile denetim güvenilirliğinin artırılması arasında güçlü bir bağlantı kurulmakta, ancak uygulamaya yönelik standartların eksik olduğu görülmektedir.

Kripto paraların toplumsal algısına ve pazarlama boyutuna ilişkin araştırmalar, bu varlıkların yaygınlaşmasını etkileyen faktörleri ortaya koymaktadır. İlgaç (2024), olumlu tutumların kullanım niyetini güçlendirdiğini bulmuş, İri (2021) ise Türkiye'de pazarlama stratejilerinin yetersiz kaldığını ileri sürmüştür. Karaoğlu ve diğerleri (2018), toplumda farkındalığın düşük olduğunu belirterek yerli altyapı ihtiyacını vurgulamıştır. Bu bulgular bir arada değerlendirildiğinde, bireysel algı ile toplumsal düzeydeki farkındalık arasında tutarsızlık olduğu, bu boşluğun da benimseme sürecinde engel oluşturduğu söylenebilmektedir.

Paranın evrimsel bağlamında Bitcoin finansal özgürlük ve merkeziyetsizlik yönüyle farklı değerlendirmelere konu olmuştur. Çarkacıoğlu (2016), Bitcoin'in üçüncü taraflardan bağımsız yapısını özgürlük alanı olarak görürken, Kamacı ve Özden (2019), tarihsel perspektifte spekülasyon yönünü Hollanda'daki "Lale Çılgınlığı" ile kıyaslamıştır. Bu karşıtlık, Bitcoin'in bir yandan özgürleştirici bir finansal araç, diğer yandan ise yüksek riskli spekülasyon bir yatırım olarak algılandığını göstermektedir.

Volatilité üzerine yapılan çalışmalar da bu ikiliği destekler niteliktedir. Baek ve Elbeck (2014), Bitcoin'in yüksek volatilitésine dikkat çekerek risk faktörünü vurgulamıştır. Yermack (2013), bu volatilitenin finansal istikrar için tehdit oluşturduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte, son yıllarda yapılan çalışmalar, kripto paraların bilgi teknolojilerindeki ilerlemeler sayesinde daha geniş finansal sistemlere entegre edilebileceğini öne sürmektedir (Zhelekhovska, 2024; Ayam, 2025).

Bu literatür, kripto paraların muhasebe, finans ve toplumsal algı üzerindeki çok boyutlu etkilerini ortaya koymaktadır. Ancak, çalışmalar arasındaki farklılıklar dikkate alındığında; düzenleyici standartlardaki eksiklikler, teknik adaptasyon gerekliliği, toplumsal farkındalık boşlukları ve volatilitéye ilişkin belirsizlikler öne çıkmaktadır. Çalışma, bu noktada mevcut literatürü yalnızca betimlemekle kalmamakta, aynı zamanda farklı yaklaşımlar arasındaki boşlukları belirleyerek kripto paraların muhasebe ve finans pratiğinde hangi alanlarda yeni standartlara ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır.

3.1. Tematik Sentez ve Karşılaştırma

Literatür bütüncül biçimde dört eksende kümelenebilir:

(i) *Sınıflama ve raporlama*: Kripto varlıkların finansal tablolarda nasıl sınıflandırılacağına yönelik düzenleyici belirsizlikler (Aslan, 2020; Yalçın, 2019) ile uluslararası uygulamalar arasındaki uyumsuzluk (Dao-Le Flécher, 2025).

(ii) *Muhasebe-denetim teknoloji kesişimi*: Blok zinciri ve üçlü kayıt yaklaşımıyla gerçek zamanlı muhasebe ve güvence kapasitesi (Kılınç, 2020; Serçemeli, 2018; Özdoğan vd., 2024).

(iii) *Pazarlama ve toplumsal algı*: Kullanım niyeti ve kabul dinamikleri (İlgaz, 2024; İri, 2021; Karaoğlu vd., 2018).

(iv) *Varlık niteliği ve volatilite*: Yüksek oynaklığın risk ve istikrar üzerindeki etkileri (Baek & Elbeck, 2014; Yermack, 2013).

Bu eksenler, çalışmanın dört boyutuyla (Yenilik, Muhasebe Bilgi Sistemi, Güvence, Risk) kavramsal olarak eşleşmektedir.

3.2. Yöntemsel Çeşitlilik ve Bulguların Kıyaslaması

Çalışmaların bir bölümü normatif/doktriner (sınıflama-standart tartışmaları), bir bölümü ise ampirik (anket, örnek olay) niteliktedir. Ampirik çalışmalar, kullanım niyeti ve algısal güven gibi değişkenlerin davranışı açıkladığını rapor ederken (İlgaz, 2024), volatilite ve düzenleyici belirsizlik güven algısını baskılayabilmektedir (Baek & Elbeck, 2014; Yermack, 2013). Yapılan bu çalışmanın bulgularında bilgi düzeyi arttıkça risk algısının azaldığı ve güvence algısının yükseldiği gözlemi, bu çizgiyle tutarlıdır.

3.3. Literatürdeki Boşluklar ve Bu Çalışmanın Katkısı

(i) Standartlaştırma ve sınıflama konusunda disiplinlerarası tutarlılık eksiktir (Aslan, 2020; Dao-Le Flécher, 2025).

(ii) Muhasebe pratiğine yönelik davranışsal adaptasyon mekanizmalarını (güvence, risk algısı, bilgi düzeyi) birlikte ele alan entegratif modeller sınırlıdır.

(iii) Türkiye örneğinde mesleki unvan/tecrübe ile algısal boyutlar arasındaki ilişkiler sistematik olarak raporlanmamıştır.

Bu çalışma, dört boyutlu ölçek (Yenilik–Muhasebe Bilgi Sistemi–Güvence–Risk) üzerinden bilgi düzeyi ve demografilerin etkisini aynı çerçevede değerlendirerek, algısal dinamiklerin mesleki sonuçlara dönüşme potansiyeline ilişkin kanıt temelli bir zemin sunmaktadır.

4. ARAŞTIRMA

4.1. Araştırmanın Amacı, Yöntemi ve Uygulama Süreci

Bu araştırma, nicel araştırma desenlerinden biri olan tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın temel amacı, kripto para farkındalığının muhasebe mesleği ve muhasebe meslek mensupları üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır. Bu doğrultuda hazırlanan anket formu iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, muhasebe meslek mensuplarının kripto para farkındalığını ölçmek amacıyla 5'li Likert ölçeği ifadelerine yer verilmiştir. Katılımcılar bu ifadeleri, "1=Kesinlikle Katılmıyorum" ile "5=Kesinlikle Katılıyorum" arasında değişen bir ölçekte derecelendirmiştir. İkinci bölümde, katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla kategorik sorular hazırlanmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçme aracı toplam 30 ifadeden oluşmaktadır. Bu ifadelerin 3'ü çoktan seçmeli, 7'si demografik, 1'i açık uçlu ve 19'u 5'li Likert tipindedir. Likert tipi ifadeler, Karaoğlu, Arar ve Bilgin (2018) tarafından geliştirilen ölçekten yararlanılarak ve ilgili literatür doğrultusunda uyarlanarak oluşturulmuştur. Ölçek maddeleri, kripto paralara ilişkin bilgi düzeyi, algılar, kullanım tutumları ve meslek üzerindeki olası etkileri kapsayacak şekilde yapılandırılmıştır. Bu doğrultuda çalışma, yalnızca farkındalık düzeylerini betimlemekle sınırlı kalmamış; söz konusu farkındalığın mesleki karar alma, muhasebe politikası tercihleri ve teknolojiye uyum davranışlarıyla ilişkisi de Yenilik, Muhasebe Bilgi Sistemi, Güvence ve Risk alt boyutları üzerinden incelenmiştir. Ölçeğin içerik geçerliliğini güçlendirmek amacıyla maddeler literatür ve uzman görüşleri doğrultusunda

gözden geçirilmiş, ayrıca uygulama öncesinde 01.11.2023–15.11.2023 tarihleri arasında 15 katılımcı ile pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Bu süreç, veri toplama aracının anlaşılabilirliğini ve ölçüm kalitesini artırmak amacıyla yürütülmüştür.

4.2. Etik Kurul Onayı ve Araştırmanın Evreni

Çalışma için etik kurul izni, Yalova Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 02.05.2021 tarihli ve 2021/72 numaralı protokol ile alınmıştır. Araştırmanın evrenini, Türkiye genelinde faaliyet gösteren Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler (SMMM) ve Yeminli Mali Müşavirler (YMM) oluşturmaktadır. Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) kayıtlarına göre, Türkiye'de 120.025 SMMM ve 5.063 YMM olmak üzere toplam 125.088 muhasebe meslek mensubu bulunmaktadır. Bu geniş evren, araştırmanın kapsamını ve temsil gücünü artıran önemli bir faktör olarak değerlendirilmiştir.

Araştırma kapsamında evrenin genişliği göz önünde bulundurularak, tesadüfi olmayan kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu yöntem, verilerin hızlı, ekonomik ve pratik bir şekilde toplanmasına olanak sağlamış, araştırma sürecini daha verimli hale getirmiştir (Malhotra, 2004: 321). Kolayda örnekleme yöntemiyle farklı illerde ve meslek gruplarında çalışan muhasebe meslek mensuplarına ulaşılmış; böylece örneklemin çeşitliliği artırılmıştır. Veriler, belirlenen örneklem grubundan anket yöntemiyle toplanmış ve bu yöntem, çalışmanın amacına uygun şekilde analiz yapılmasına imkân tanımıştır. Bu yaklaşım, hem meslek mensuplarının kripto para farkındalığını hem de demografik değişkenlerin bu farkındalık üzerindeki etkilerini analiz etmek için güçlü bir temel sağlamıştır.

4.3. Örneklem ve Veri Toplama Süreci

Araştırmada kullanılan veri seti, 13.01.2024 ile 03.04.2024 tarihleri arasında çevrimiçi anket yöntemiyle toplanmıştır. Eksik veri girişini önlemek amacıyla anket formundaki tüm sorular zorunlu tutulmuştur; bu sayede eksik doldurulmuş anket bulunmamıştır. Muhasebe meslek mensuplarının yoğun iş yükü gibi kısıtlar dikkate alınarak 401 katılımcıdan toplanan veri, araştırmanın amacına uygun görülmüştür.

Krejcie ve Morgan (1970) tablolarına göre, 0,05 örneklem hatası ile evren büyüklüğü 75.000'den büyük olduğunda 382, 1.000.000'dan büyük olduğunda ise 384 örneklem büyüklüğü yeterli kabul edilmektedir. Bu çerçevede 401 birimlik örneklem, istatistiksel analizlerin yürütülmesi açısından yeterli bir temel sunmaktadır (Krejcie ve Morgan, 1970; Tutar vd., 2024).

Bununla birlikte, örneklem çevrimiçi erişilebilen meslek mensuplarından kolayda örnekleme yöntemiyle oluşturulmuştur. Bu tercih yalnızca erişim kolaylığına değil, aynı zamanda (i) evrenin güncel ve kapsamlı bir örnekleme çerçevesinin bulunmaması, (ii) yoğun iş yükü nedeniyle olasılıklı örnekleme yöntemlerinin saha uygulanabilirliğinin sınırlı olması, (iii) çalışmanın keşfedici niteliği ve farkındalık temalı ölçümlerin geniş bir kitleye hızlı biçimde ulaştırılma ihtiyacı ve (iv) zorunlu yanıt uygulamasıyla birleştirildiğinde birim/içerik bazlı eksik yanıtların en aza indirilmesi gibi metodolojik gerekçelere de dayanmaktadır (Tutar vd., 2024). Dolayısıyla kolayda örnekleme, çalışmanın amaç ve kısıtlarıyla uyumlu, bilinçli bir yöntemsel tercihtir.

Diğer yandan, olasılıklı olmayan örnekleme yaklaşımı ve coğrafi temsiliyetteki dengesizlikler (örneğin, Ankara'dan %50'nin üzerinde katılım) bulguların evren geneline doğrudan genellenmesi konusunda ihtiyat gerektirmektedir. Sonuçlar yorumlanırken bu sınırlılıklar açıkça not edilmiş, bulgular bağlamsal olarak değerlendirilmiştir.

Anketin çevrimiçi ortamda yürütülmesi, geniş bir katılımcı grubuna hızlıca ulaşılmasını sağlamış; katılımcılar açısından zaman maliyetini azaltırken veri toplama sürecinin etkinliğini artırmıştır. Çalışmanın özgünlük potansiyelini güçlendirmek üzere, yalnızca farkındalık düzeylerinin ölçülmesiyle yetinilmeyip, bu farkındalığın mesleki karar alma süreçlerine, muhasebe politikası tercihlerine ve teknolojiye adaptasyon davranışlarına nasıl yansiyebileceği de (ölçümlerin elverdiği ölçüde) analiz ve tartışma bölümlerinde irdelenmektedir.

4.4. Veri Analizi ve Kullanılan İstatistiksel Yöntemler

Araştırmada elde edilen anket verilerinin analizi için SPSS programı kullanılmış ve istatistiksel anlamlılık sınırı $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir. Analiz sürecinde, ölçeğin geneli ve alt faktörleri için geçerlilik ve güvenilirlik analizleri gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda, ölçeğin güvenilirliğini değerlendirmek için Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanmış; geçerlilik analizlerinde ise faktör analizi yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar, ölçeğin ve alt boyutlarının yeterli geçerlilik ve güvenilirlik düzeyine sahip olduğunu göstermiştir.

Çalışmada temel istatistiksel analizlerin yanı sıra, ifadeler arasındaki farklılıkları belirlemek ve katılımcı grupları arasındaki anlamlı farklılıkları incelemek amacıyla T-testi ve ANOVA analizi kullanılmıştır. Bu analizler, katılımcıların cinsiyet, yaş, mesleki unvan, deneyim süresi ve gelir düzeyi gibi demografik özelliklerine göre farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek için uygulanmıştır. Analiz sonuçları, demografik değişkenlerin, kripto para farkındalığı ve tutumu üzerinde çeşitli etkileri olduğunu ortaya koymuş ve bu etkilerin detaylı değerlendirilmesine olanak sağlamıştır. Bu yöntemler, araştırmanın bilimsel geçerliliğini artırmış ve sonuçların güvenilir bir şekilde yorumlanmasına katkı sağlamıştır.

4.5. Araştırmada Kullanılan Değişkenler ve Model

Bu araştırmada, muhasebe meslek mensuplarının Kripto Para Farkındalığı ve Tutum Ölçeği dört temel değişken üzerinden değerlendirilmiştir. Bu değişkenler Yenilik, Muhasebe Bilgi Sistemi, Güvence ve Risk Düzeyi'dir.

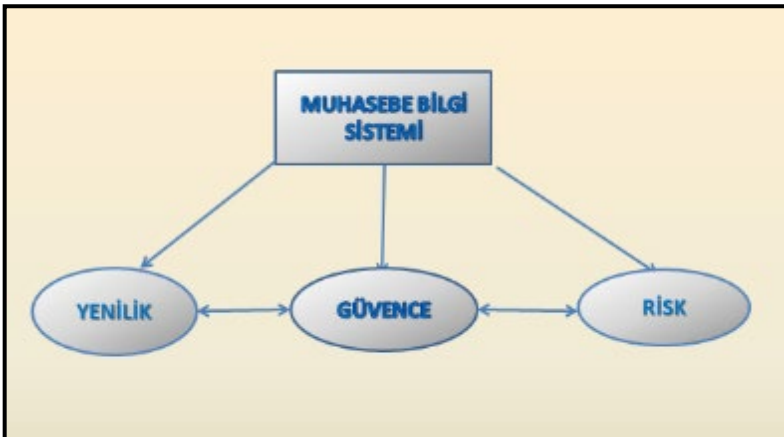
Araştırma modeli, bu değişkenlerin birbiriyle olan ilişkilerini incelemek üzere oluşturulmuştur. Model, katılımcıların kripto paralara yönelik farkındalık ve tutumlarını, yenilik algısı, muhasebe bilgi sistemleriyle entegrasyon, güvence unsurları ve risk algısı gibi faktörler üzerinden açıklamayı hedeflemiştir. Aşağıdaki model, bu değişkenler arasındaki ilişkileri göstermektedir:

Yenilik ve Muhasebe Bilgi Sistemi: Kripto paraların muhasebe bilgi sistemine entegrasyonu üzerindeki yenilik algısı ve etkisi incelenmiştir.

Güvence ve Risk: Kripto paraların güvenilirliği ve risk düzeyinin farkındalık üzerindeki etkisi değerlendirilmiştir.

Değişkenler Arasındaki Etkileşimler: Tüm değişkenlerin birbirine etkileri ve bu etkilerin katılımcıların farkındalık düzeyine katkıları araştırılmıştır.

Modelin analizi, bu dört değişkenin birbiriyle olan ilişkilerini ve muhasebe meslek mensuplarının kripto paralara ilişkin farkındalık ve tutumlarını şekillendiren faktörleri ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Şekil 1. Araştırma Modeli

4.6.Araştırma Hipotezleri

Bu araştırmada, muhasebe meslek mensuplarının Kripto Para Farkındalık ve Tutum Ölçeği alt boyutları olan Yenilik, Muhasebe Bilgi Sistemi, Güvence ve Risk düzeylerinin, demografik özelliklere göre farklılık gösterebileceği öngörülmüştür. Demografik özellikler arasında cinsiyet, yaş, eğitim durumu, unvan, mesleki deneyim süresi, bulundukları il, gelir düzeyi ve kripto para bilgisi yer almaktadır. Bu doğrultuda, araştırma hipotezleri aşağıdaki gibi oluşturulmuştur:

- Hipotez 1, 2, 3, 4: Kadın ve erkek muhasebe meslek mensuplarının yenilik, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.
- Hipotez 5, 6, 7, 8: Muhasebe meslek mensuplarının yaşlarına göre yenilik, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.
- Hipotez 9, 10, 11, 12: Muhasebe meslek mensuplarının eğitim durumlarına göre, yenilik, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk düzeyleri arasında anlamlı farklılık vardır.
- Hipotez 13, 14, 15, 16: Muhasebe meslek mensuplarının unvanlarına göre, yenilik, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk düzeyleri arasında anlamlı farklılık vardır.
- Hipotez 17, 18, 19, 20: Muhasebe meslek mensuplarının mesleki deneyim sürelerine göre, yenilik, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk düzeyleri arasında anlamlı farklılık vardır.
- Hipotez 21, 22, 23, 24: Muhasebe meslek mensuplarının bulundukları illere göre, yenilik, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk düzeyleri arasında anlamlı farklılık vardır.
- Hipotez 25, 26, 27, 28: Muhasebe meslek mensuplarının gelir durumlarına göre, yenilik, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk düzeyleri arasında anlamlı farklılık vardır.
- Hipotez 29, 30, 31, 32: Muhasebe meslek mensuplarının kripto para hakkındaki bilgi düzeylerine göre, yenilik, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk düzeyleri arasında anlamlı farklılık vardır.

5. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde, öncelikle katılımcıların demografik özelliklerinin dağılımına yer verilmiş, ardından araştırmada kullanılan değişkenlerin faktör analizi bulguları ve demografik özelliklere göre yapılan farklılık testlerinin sonuçları sunulmuştur. Katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim durumu, mesleki unvan, deneyim süresi, gelir düzeyi gibi demografik özellikleri analiz edilmiş ve bu özelliklerin dağılımı tablo ve grafiklerle özetlenmiştir.

5.1.Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcıların cinsiyeti, yaşı, eğitim durumu, unvanı, mesleki deneyim süreleri, bulundukları il, gelir düzeyleri ve kripto para hakkında bilgileri gibi demografik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Ait Bulgular

Özellikler	N	%	Özellikler	N	%
<u>Cinsiyet</u>			<u>Yaşadığı İl</u>		
Kadın	194	48,4	Ankara	204	50,9
Erkek	207	51,6	İstanbul	73	18,2
Toplam	401	100,0	İzmir	15	3,7
			Diğer	109	27,2
			Toplam	401	100,0
<u>Eğitim Durumu</u>			<u>Kripto Bilgisi</u>		
Lise	17	4,2	Çok şey biliyorum ve kripto para sahibiyim	106	26,4
Ön lisans	29	7,2	Bilgi sahibiyim ancak kripto para sahibi değilim	130	32,4
Lisans	270	67,3	Kısmen bilgi sahibiyim	121	30,2
Lisansüstü	85	21,2	Duydum ancak ne olduğunu bilmiyorum	36	9,0
Toplam	401	100,0	Hiçbir fikrim yok	8	2,0
			Toplam	401	100,0
<u>Gelir Seviyesi</u>			<u>Tecrübe</u>		
30 bin ve Altı	99	24,7	1-5 Yıl	62	15,5
30.001 ile 40.000	146	36,4	6-10 Yıl	63	15,7
40.001 ile 50.000	107	26,7	11-20 Yıl	161	40,1
50.000 ve Üstü	49	12,2	21 Yıl ve Üstü	115	28,7
Toplam	401	100,0	Toplam	401	100,0
<u>Unvan</u>			<u>Yaş</u>		
Muhasebe meslek elemanı	52	13,0	18-29 arası	44	11,0
SMMM Stajeri	35	8,7	30-39	126	31,4
SMMM	291	72,6	40-49	146	36,4
YMM	23	5,7	50 ve üstü	85	21,2
Toplam	401	100,0	Toplam	401	100,0

Katılımcıların %48,4'ünün kadın, %51,6'sının erkek olduğu belirlenmiştir. Bu dağılım, cinsiyet açısından dengeli bir katılım olduğunu göstermektedir. Yaş dağılımına bakıldığında, katılımcıların %31,4'ü 30-39 yaş, %36,4'ü ise 40-49 yaş aralığında yer alırken, %21,2'sinin 50 yaş ve üstü, %11,0'ının ise 18-29 yaş aralığında olduğu görülmüştür.

Eğitim durumlarına ilişkin veriler incelendiğinde, katılımcıların %67,3'ünün lisans, %21,2'sinin lisansüstü, %7,2'sinin ön lisans ve %4,2'sinin lise¹ mezunu olduğu tespit edilmiştir. Mesleki unvan açısından ise katılımcıların %72,6'sının Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM), %8,7'sinin SMMM stajyeri, %13'ünün muhasebe meslek elemanı ve %5,7'sinin Yeminli Mali Müşavir (YMM) unvanına sahip olduğu görülmüştür. Bu durum, katılımın büyük ölçüde SMMM unvanına sahip kişilerden oluştuğunu göstermektedir.

Gelir düzeyleri dört grupta incelenmiş ve %36,4'ünün 30.001-40.000 TL, %26,7'sinin 40.001-50.000 TL, %24,7'sinin 30.000 TL ve altında, %12,2'sinin ise 50.000 TL ve üzerinde gelire sahip olduğu belirlenmiştir. Mesleki tecrübe süreleri açısından, katılımcıların %40,1'inin 11-20 yıl,

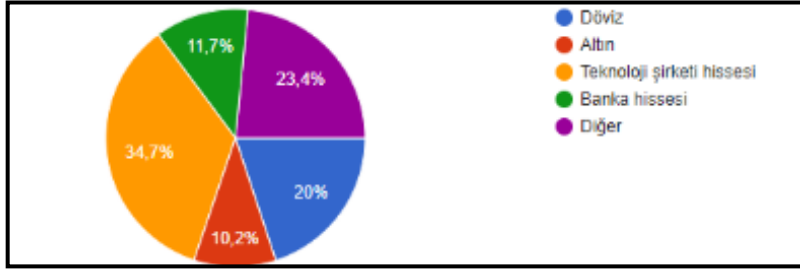
¹ 3568 sayılı Muhasebe Meslek Kanunu'nun 5. Maddesinin (A) fıkrasının (a) bendinde SMMM olabilmenin özel şartlarında ilgili bölümlerden 4 yıllık lisans derecesine sahip olma şartı aranmaktadır. Çalışmamızdaki bu bulgunun 2008 yılında Muhasebe Meslek Kanunu'nda "serbest muhasebeci" unvanının kaldırılması sonrasında, bu unvana sahip meslek mensuplarına ve serbest muhasebecilik stajına devam edenlere 3568 sayılı Kanun'un geçici 11. Maddesi ile tanınan SMMM olma hakkı ile ilgili olduğu değerlendirilmiştir. Ayrıca TURMOB'un web sayfasında yer alan meslek mensubu eğitim tablosunda da (<https://www.turmob.org.tr/istatistikler/b074a3e0-6282-41ef-8dd6-526e9f2ed59e/meslek-mensubu-egitim-tablosu>) ortaokul, lise, önlisans eğitim düzeyine sahip SMMM'ler olduğu görülmektedir.

%28,7'sinin 21 yıl ve üzeri, %15,7'sinin 6-10 yıl, %15,5'inin ise 1-5 yıl arasında tecrübeye sahip olduğu görülmüştür. Bu dağılım, tecrübe açısından geniş bir çeşitliliğe işaret etmektedir.

Katılımcıların bulunduğu iller arasında, %50,9'unun Ankara'da, %18,2'sinin İstanbul'da, %3,7'sinin İzmir'de ve %27,2'sinin diğer illerde yer aldığı tespit edilmiştir.

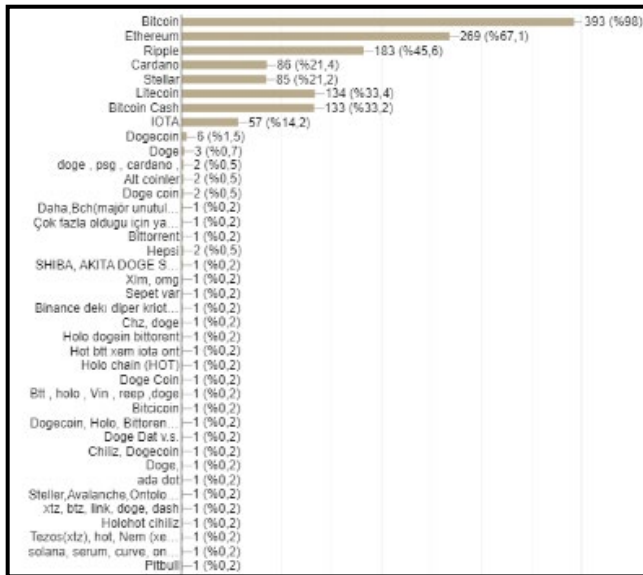
Kripto para bilgisi açısından, katılımcıların %30,2'si "kısmen bilgi sahibi" olduklarını, %32,4'ü "bilgi sahibi ancak kripto para sahibi değilim" şeklinde yanıt verirken, %26,4'ü "çok şey biliyorum ve kripto para sahibiyim" demiştir. Ayrıca, %9'u "duydum ancak ne olduğunu bilmiyorum", %2'si ise "hiçbir fikrim yok" yanıtını vermiştir.

Katılımcılara, kripto para farkındalık ve tutum ölçeğinin muhasebe mesleğine etkisini değerlendirmek amacıyla iki çoktan seçmeli soru yöneltilmiştir. Bunlardan ilki, "Kripto paraya yatırım yapmanın hangi yatırım türüne en çok benzediği" sorusudur. Bu soruya verilen yanıtlar, Şekil 2'de sunulmuştur.

Şekil 2. Katılımcıların Kripto Paraya Yatırım Yapmanın Yatırım Türlerinden Hangisine En Çok Benzediği Konusunda Görüşleri

Katılımcıların %20'si kripto paranın döviz yatırımına benzediğini, %10,2'si altın yatırımına benzediğini, %34,7'si ise teknoloji şirket hisselerine benzediğini belirtmiştir. Teknoloji şirket hisselerine benzediği yönündeki bu görüş, en yüksek oran olarak dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra, %11,7'si kripto parayı banka hisselerine, %23,4'ü ise diğer yatırım türlerine benzetmiştir. Katılımcılara "Kripto paralardan hangilerini duydunuz?" şeklinde yöneltilen soruya, birden fazla seçenek işaretlenebilecek şekilde yanıt verilmiştir. Bu soruya ilişkin yanıtlar Şekil 3'te sunulmaktadır.

Şekil 3. Katılımcıların Kripto Para Türleri Bilgisi

Katılımcıların kripto para türleri hakkındaki bilgilerine bakıldığında, %98'inin (393 kişi) Bitcoin bilgisine sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, %67,1'lik bir oranla (269 kişi) Ethereum, %45,6 oranında (183 kişi) Ripple, %21,4 oranında (86 kişi) Cardano ve %21,2 oranında (85 kişi) Stellar hakkında bilgi sahibi oldukları görülmüştür. Diğer kripto para türlerine ilişkin bilgilere gelince, %33,4 oranında (134 kişi) Litecoin, %33,2 oranında (133 kişi) Bitcoin Cash, %14,2 oranında (57 kişi) IOTA bilgisine sahip katılımcılar bulunurken; %1,5 oranında (6 kişi) Dogecoin, %0,7 oranında (3 kişi) Doge ve %0,5 oranında (2 kişi) PSG, Cardano, Altcoinler veya Dogecoin hakkında bilgi sahibi olduklarını belirten katılımcılar yer almıştır. Diğer kripto paralar hakkında ise yalnızca %0,2 oranında (1 kişi) bilgi sahibi olduklarını ifade etmişlerdir.

Bu bulgular, İri (2021: 822) tarafından yapılan çalışmada yatırımcıların en fazla Ethereum (%24,2), diğer kripto paralar (%24,2) ve Bitcoin (%13,5) birimlerine yatırım yaptığını ortaya koyan sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

5.2.Verilerin Faktör Analizi ve Normallik Sonuçları

Muhasebe meslek mensuplarının Kripto Para Farkındalık ve Tutum Ölçeğine ilişkin toplam 19 madde üzerinde açıklayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Açıklayıcı faktör analizi, çok sayıda değişkeni belirli gruplara ayırarak, her bir grubun içindeki değişkenler arasındaki ilişkiyi maksimum seviyeye çıkarırken, gruplar arasındaki ilişkiyi minimum seviyeye indiren bir analiz türüdür. Bu yöntem, değişkenleri yeni faktörler halinde düzenleyerek analiz etmeyi sağlar.

Örneklem yeterliliğini değerlendiren Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri, örneklem büyüklüğünün faktör analizi için uygunluğunu ölçmektedir (Karagöz, 2019: 759). Bunun yanı sıra, ölçeğin faktör analizi için uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla KMO ve Bartlett testi yapılmıştır.

Kripto Para Farkındalık ve Tutum Ölçeği için yapılan KMO ve Bartlett testi sonuçları Tablo 2'de sunulmaktadır.

Tablo 2. Muhasebe Meslek Mensuplarının Kripto Para Farkındalık ve Tutum Ölçeğine Ait Maddelerin Betimleyici İstatistikleri ve Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler	Değişkenler	$\bar{X} \pm SS$	Faktör Yükleri	Madde toplam Korelasyonu	Açıklanan Varyans	Cronbach's Alpha
Yenilik	Y4 Kripto paraya yatırım yapmak akıllıcadır	3,12±1,27	,757	0,671	24,51	0,867
	Y7 Kripto para borsalarını yakından takip ediyorum	2,99±1,46	,725	0,545		
	Y1 Kripto para teknolojisi, finans dünyasına büyük bir yenilik getirmiştir	3,77±1,17	,718	0,633		
	Y5 Kripto paranın ödeme aracı olmasını destekliyorum.	3,25±1,44	,686	0,612		
	Y2 Kripto para teknolojisi, bilim dünyasına büyük bir yenilik getirmiştir	3,81±1,16	,670	0,624		
	Y6 Kripto para dijitalleşmenin bir parçasıdır	4,07±1,08	,591	0,600		
	Y3 Covid-19 sonrası birçok insan kripto para kullanmaya başlayacaktır	3,26±1,28	,442	0,616		
Muhasebe Bilgi Sistemine Etkisi	M4 Kripto paraların kullanımını, muhasebenin temel kavramları açısından önemli buluyorum	3,47±1,33	,789	0,711	18,92	0,855
	M3 Kripto paraların vergilendirilmesini muhasebe mesleğine katkı sağlayacağını düşünüyorum.	3,75±1,33	,752	0,649		
	M8 Kripto paraların muhasebe sisteminde, değerlendirme ölçütlerinin revize edilmesine olanak sağlayacaktır	3,95±1,09	,733	0,646		
	M7 Kripto paralara kurumsal taleplerin artması, işletmelerin muhasebe politikalarını önemli ölçüde etkileyecektir.	4,07±1,03	,663	0,618		
	M5 Kripto paranın finansal tablolara etkileri kaçınılmazdır.	3,98±1,11	,624	0,584		
	Y8 Kripto paraların ülke ekonomisine olumlu etkiler olacağını düşünüyorum.	3,49±1,29	,553	0,588		
Güvence	M2 Kripto paraların denetim güvencesinin olmasını istiyorum.	4,54±0,83	,844	0,723	10,50	0,624
	M1 Kripto paraların yasal mevzuatının olmasını destekliyorum.	4,25±1,07	,655	0,556		
	M6 Kripto para kullanımında finansal okuryazarlık donanımı gereklidir.	4,27±1,02	,578	0,483		
Risk	R3 Kripto para risklidir	4,01±1,15	,817	0,678	6,69	0,595
	R1 Kripto para dünyası bir balondur	2,78±1,35	,413	0,595		
	R2 Kripto paraların değer olarak bir karşılığı yoktur	2,79±1,36	,323	0,559		
Değerlendirme Kriteri	Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy: ,912					
	Barlett's Test of Sphericity;					
	Approx. Chi-Square: 3321,744					
	Sig. : 0,000					
	Extraction Method: Principal Components Rotation Method: Varimax					
	Açıklanan Varyans Toplamı: 60,60					
	Cronbach's Alpha: 0.825					

Araştırmada kullanılan örneklemin faktör analizine uygunluğunu değerlendirmek amacıyla yapılan Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi sonucunda KMO katsayısı 0,912 olarak bulunmuştur. Bu değer, örneklemin faktör analizi için oldukça yeterli olduğunu göstermektedir. Ayrıca Bartlett Küresellik Testi sonucunda elde edilen anlamlılık düzeyinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p < 0,001$). Bu bulgu, korelasyon matrisinin birim matris olmadığını, başka bir ifadeyle değişkenler arasında faktör analizi için yeterli düzeyde ilişki bulunduğunu göstermektedir. Dolayısıyla elde edilen sonuçlar, veri setinin faktör analizine uygun olduğunu doğrulamaktadır (Akgül ve Çevik, 2003: 428; Hair vd., 1998: 374; Kalaycı, 2010; Coşkun ve Mutlu, 2017).

Kripto Para Farkındalık ve Tutum Ölçeği üzerindeki açıklayıcı faktör analizi sonucunda, 19 maddeden oluşan ölçek için 4 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Faktörlerin açıkladığı varyans değerleri şu şekildedir:

- Birinci faktör: %24,51,
- İkinci faktör: %18,92,
- Üçüncü faktör: %10,50,
- Dördüncü faktör: %6,69.

Açıklanan toplam varyans %60,60 olup, bu oran %50'yi geçtiği için yeterli kabul edilmektedir (Tutar vd., 2024).

5.3 Verilerin Normal Dağılımının Kontrolü

Parametrik testlerin temel varsayımlarından biri, analizde kullanılan sürekli değişkenlerin yaklaşık normal dağılım göstermesidir. Bu doğrultuda, araştırmada yer alan faktör puanlarının dağılım özellikleri SPSS programı aracılığıyla incelenmiş; normallik değerlendirmesinde çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) katsayıları kullanılmıştır. Literatürde önerilen eşik değerler dikkate alınarak yapılan inceleme sonucunda, söz konusu katsayıların kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu ve verilerin parametrik testler için uygun olduğu belirlenmiştir.

Veri setinin faktör analizi sonrası elde edilen dört faktöre ilişkin çarpıklık ve basıklık değerleri, Tablo 3'te detaylandırılmıştır. Bu analizler, faktörlerin normal dağılım varsayımını sağlayıp sağlamadığını değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Tablo 3. Normal Dağılım Tablosu

FAKTÖRLER	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
YENİLİK	3,4712	,94927	-,523	-,293
MUH BİLGİ SİSTEMİ	3,7902	,91866	-,934	,568
GÜVENCE	4,3602	,74271	-1,501	2,625
RİSK	3,1978	,96133	,045	-,655

Tablo 3'te yer alan değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerleri ± 3 aralığında bulunmuştur. Shao (2002)'ye göre, çalışmada kullanılacak verilerin normal dağılım göstermesi için çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 3 arasında olması gerekmektedir. Bu sonuç, veri setinin normal dağılım varsayımını karşıladığını göstermektedir.

Bu doğrultuda, verilerin normalliği sağlandığı için t-testi ve ANOVA testi gibi parametrik testlerin uygulanması mümkündür.

5.4. Demografik Özelliklere Göre Farklılık Testi Sonuçları

Çalışmanın bu bölümünde, Kripto Para Farkındalık ve Tutum Ölçeğinin alt boyutları olan yenilik, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk faktörleri açısından muhasebe meslek mensuplarının cinsiyet, yaş, eğitim durumu, unvan, mesleki deneyim süresi, bulundukları il, gelir durumu ve kripto para hakkında bilgi seviyelerine göre farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir.

Demografik değişkenler için yapılan Kolmogorov-Smirnov normallik testi sonuçlarına göre, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, unvan, mesleki deneyim süresi, bulundukları il, gelir durumu ve kripto para hakkında bilgi seviyeleri değişkenlerinin tamamında normal dağılım gözlemlenmiştir.

Bu doğrultuda:

- Cinsiyet gibi iki gruplu verilerin karşılaştırılmasında bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır.
- Yaş, eğitim durumu, unvan, mesleki deneyim süresi, bulundukları il, gelir durumu ve kripto para hakkında bilgi seviyeleri gibi çok gruplu veriler için ise ANOVA testi uygulanmıştır.

Muhasebe meslek mensuplarının cinsiyetlerine göre yenilik, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk düzeyleri arasında %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlı bir fark olup olmadığı bağımsız örneklem t-testi ile analiz edilmiştir. Bu analizlerin sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Muhasebe Meslek Mensuplarının Cinsiyetlerine Göre T Testi Farklılık Sonuçları

Faktörler		N	Ortalama	Std. Sapma	P (Sig.)
YENİLİK	Kadın	194	3,52	1,04	0,005
	Erkek	207	3,43	0,86	
MUH BİLGİ SIS	Kadın	194	3,72	0,98	0,131
	Erkek	207	3,86	0,85	
GÜVENCE	Kadın	194	4,31	0,84	0,006
	Erkek	207	4,41	0,64	
RİSK	Kadın	194	3,13	1,01	0,055
	Erkek	207	3,27	0,91	

Muhasebe meslek mensuplarının cinsiyetlerine göre yenilik, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk düzeyleri arasında yapılan analizde, yenilik ve güvence düzeylerinde p değerlerinin 0,05'ten küçük olduğu tespit edilmiştir. Grupların ortalama değerlerine bakıldığında, kadınların yenilik düzeyinin (3,52), erkeklerin yenilik düzeyinden (3,43) daha yüksek olduğu görülmüştür. Güvence düzeyinde ise erkeklerin (4,41) kadınların (4,31) güvence düzeyinden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre H_1 ve H_3 hipotezleri kabul edilmiştir.

Bununla birlikte, muhasebe bilgi sistemi ve risk düzeylerinde p değerlerinin 0,05'ten büyük olduğu tespit edilmiş ve %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlı bir fark saptanmamıştır. Bu nedenle, H_2 ve H_4 hipotezleri reddedilmiştir.

Muhasebe meslek mensuplarının yaşlarına göre yenilik, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı, ANOVA testi ile analiz edilmiş ve sonuçlar Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Muhasebe Meslek Mensuplarının Yaşlarına Göre ANOVA Testi Farklılık Sonuçları

Faktörler		N	Ortalama	Std. Sapma	P (Sig.)
YENİLİK	18-29 Arasında	44	3,8007	,71824	0,000
	30-39	126	3,6733	,90783	
	40-49	146	3,3257	1,00421	
	50 ve üstü	85	3,2508	,92501	
MUH BİLGİ SİS	18-29 Arasında	44	3,9848	,72453	0,234
	30-39	126	3,8487	,91251	
	40-49	146	3,7534	,94632	
	50 ve üstü	85	3,6662	,96034	
GÜVENCE	18-29 Arasında	44	4,1816	,77594	0,223
	30-39	126	4,3838	,64673	
	40-49	146	4,4273	,74445	
	50 ve üstü	85	4,3022	,84303	
RİSK	18-29 Arasında	44	2,9093	,83041	0,195
	30-39	126	3,2062	,97204	
	40-49	146	3,2327	,99645	
	50 ve üstü	85	3,2745	,93595	

Muhasebe meslek mensuplarının yaşlarına göre yenilik düzeyleri analiz edildiğinde, p değerlerinin 0,05'ten küçük olduğu görülmüştür ($< 0,05$). Bu durum, yaş grupları arasında yenilik düzeyleri bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Farkın hangi yaş grupları arasında bulunduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Tukey testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda, 18-29 yaş grubundaki muhasebe meslek mensuplarının, 50 yaş ve üzeri gruptaki katılımcılara göre yeniliklere daha açık oldukları ve kolay uyum sağlayabildikleri tespit edilmiştir. Bu bulgular doğrultusunda H_5 hipotezi kabul edilmiştir.

Buna karşın, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk düzeyleri arasında p değerlerinin 0,05'ten büyük olduğu görülmüş ve %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlı bir fark saptanmamıştır. Bu nedenle, H_6 , H_7 ve H_8 hipotezleri reddedilmiştir.

Muhasebe meslek mensuplarının eğitim durumlarına göre yenilik, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk düzeyleri arasındaki farklar ANOVA testi ile analiz edilmiş ve sonuçlar Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Muhasebe Meslek Mensuplarının Eğitim Düzeyine Göre ANOVA Testi Farklılık Sonuçları

Faktörler		N	Ortalama	Std. Sapma	P (Sig.)
YENİLİK	Lise	17	3,7882	,77345	0,263
	Ön lisans	29	3,4724	,98682	
	Lisans	270	3,4159	,96891	
	Lisansüstü	85	3,5831	,89624	
MUH. BİLGİ SİS	Lise	17	4,0876	,82376	0,247
	Ön lisans	29	3,6786	,70911	
	Lisans	270	3,7472	,97514	
	Lisansüstü	85	3,9055	,79698	
GÜVENCE	Lise	17	4,2941	,78972	0,096
	Ön lisans	29	4,0452	,66467	
	Lisans	270	4,3743	,75201	
	Lisansüstü	85	4,4359	,71281	
RİSK	Lise	17	2,8224	,75541	0,259
	Ön lisans	29	3,1034	,97620	
	Lisans	270	3,1962	,98737	
	Lisansüstü	85	3,3100	,89895	

Muhasebe meslek mensuplarının eğitim durumlarına göre yenilik, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk düzeyleri analiz edilmiştir. Ancak p değerlerinin 0,05'ten büyük olması nedeniyle %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu sonuçlara dayanarak, H_9 , H_{10} , H_{11} ve H_{12} hipotezleri reddedilmiştir.

Muhasebe meslek mensuplarının unvanlarına göre yenilik, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk düzeyleri arasındaki farklar ANOVA testi ile analiz edilmiş ve sonuçlar Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Muhasebe Meslek Mensuplarının Ünvanlarına Göre ANOVA Testi Farklılık Sonuçları

	Faktörler	N	Ortalama	Std. Sapma	P (Sig.)
YENİLİK	MUHASEBE MESLEK ELEMANI	52	3,7712	,77558	0,005
	SMMM Stajeri	35	3,7346	,96399	
	SMMM	291	3,3667	,97529	
	YMM	23	3,7143	,69676	
MUH. BİLGİ SİS	MUHASEBE MESLEK ELEMANI	52	3,9744	,74051	0,331
	SMMM Stajeri	35	3,8857	,88837	
	SMMM	291	3,7407	,95486	
	YMM	23	3,8548	,83867	
GÜVENCE	MUHASEBE MESLEK ELEMANI	52	4,2112	,71440	0,382
	SMMM Stajeri	35	4,2860	,78490	
	SMMM	291	4,3920	,74330	
	YMM	23	4,4070	,73099	
RİSK	MUHASEBE MESLEK ELEMANI	52	2,9933	,85135	0,019
	SMMM Stajeri	35	2,9237	1,07261	
	SMMM	291	3,2898	,96170	
	YMM	23	2,9126	,85900	

Muhasebe meslek mensuplarının unvanlarına göre yenilik alt boyutunda yapılan analizde, p değerlerinin 0,05'ten küçük olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, %95 güvenilirlik düzeyinde unvanlar arasında anlamlı bir fark bulunduğunu göstermektedir. Bu sonuçlara dayanarak H_{13} hipotezi kabul edilmiştir. Unvanlar arasındaki farklılıkları belirlemek amacıyla Post Hoc Tukey testi uygulanmış ve SMMM unvanına sahip katılımcıların diğer unvan gruplarına göre yeniliklere daha az açık oldukları görülmüştür.

Muhasebe meslek mensuplarının unvanlarına göre muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk düzeyleri arasında ise p değerlerinin 0,05'ten büyük olduğu belirlenmiş ve %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu nedenle, H_{14} , H_{15} ve H_{16} hipotezleri reddedilmiştir.

Muhasebe meslek mensuplarının mesleki deneyim sürelerine göre yenilik, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk düzeyleri arasındaki farklar ANOVA testi ile analiz edilmiş ve sonuçlar Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Deneyim Sürelerine Göre ANOVA Testi Farklılık Sonuçları

	Faktörler	N	Ortalama	Std. Sapma	P (Sig.)
YENİLİK	5 yıl ve altı	62	3,6932	,80308	0,037
	6-10 yıl arası	63	3,5800	1,06998	
	11-20 yıl arası	161	3,4729	,93061	
	21 yıl ve üstü	115	3,2895	,95492	
MUH.BİLGİ SİST.	5 yıl ve altı	62	3,8140	,76550	0,957
	6-10 yıl arası	63	3,8303	,99162	
	11-20 yıl arası	161	3,7895	,92783	
	21 yıl ve üstü	115	3,7564	,94988	
GÜVENCE	5 yıl ve altı	62	4,1287	,76663	0,024
	6-10 yıl arası	63	4,5189	,60739	
	16-20 yıl arası	161	4,3523	,66881	
	21 yıl ve üstü	115	4,4090	,86430	
RİSK	5 yıl ve altı	62	3,0374	,93304	0,340
	6-10 yıl arası	63	3,1165	,96888	
	11-20 yıl arası	161	3,2255	,95981	
	21 yıl ve üstü	115	3,2898	,97266	

Muhasebe meslek mensuplarının mesleki deneyim sürelerine göre yenilik, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk düzeyleri analiz edilmiştir. Ancak p değerlerinin 0,05'ten büyük olması nedeniyle %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu sonuçlara göre, H₁₇, H₁₈, H₁₉ ve H₂₀ hipotezleri reddedilmiştir.

Muhasebe meslek mensuplarının bulundukları ile göre yenilik, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk düzeyleri arasındaki farklar ANOVA testi ile analiz edilmiş ve sonuçlar Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. Muhasebe Meslek Mensuplarının Bulundukları İl'e Göre ANOVA Testi Farklılık Sonuçları

	Faktörler	N	Ortalama	Std. Sapma	P (Sig.)
YENİLİK	ANKARA	204	3,3983	,92084	0,197
	İSTANBUL	73	3,6459	,86179	
	İZMİR	15	3,7140	,96736	
	DİĞER İLLER	109	3,4571	1,04314	
MUH.BİLGİ SİST.	ANKARA	204	3,7955	,91537	0,827
	İSTANBUL	73	3,7922	,94110	
	İZMİR	15	3,9887	,87661	
	DİĞER İLLER	109	3,7517	,92395	
GÜVENCE	ANKARA	204	4,3433	,78561	0,784
	İSTANBUL	73	4,4295	,58691	
	İZMİR	15	4,4453	,62645	
	DİĞER İLLER	109	4,3336	,77262	
RİSK	ANKARA	204	3,2187	,90867	0,471
	İSTANBUL	73	3,0682	,96956	
	İZMİR	15	3,0220	1,20573	
	DİĞER İLLER	109	3,2694	1,01689	

Muhasebe meslek mensuplarının bulundukları ile göre yenilik, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk düzeyleri analiz edilmiştir. Ancak p değerlerinin 0,05'ten büyük olması nedeniyle %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu sonuçlara dayanarak, H₂₁, H₂₂, H₂₃ ve H₂₄

hipotezleri reddedilmiştir.

Muhasebe meslek mensuplarının gelir durumlarına göre yenilik, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk düzeyleri arasındaki farklar ANOVA testi ile analiz edilmiş ve sonuçlar Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. Muhasebe Meslek Mensuplarının Gelir Durumuna Göre ANOVA Testi Farklılık Sonuçları

	Faktörler	N	Ortalama	Std. Sapma	P (Sig.)
YENİLİK	30.000 TL den az	99	3,4267	,96806	0,596
	30.001-40.000 TL	146	3,4374	,95411	
	40.001-50.000 TL	107	3,4830	,99235	
	50.001 TL ve üzeri	49	3,6359	,79734	
MUH.BİLGİ SİST.	30.000 TL den az	99	3,6243	,99697	0,088
	30.001-40.000 TL	146	3,8089	,86298	
	40.001-50.000 TL	107	3,8110	,89270	
	50.001 TL ve üzeri	49	4,0243	,93768	
GÜVENCE	30.000 TL den az	99	4,2086	,81039	0,066
	30.001-40.000 TL	146	4,3566	,74044	
	40.001-50.000 TL	107	4,4395	,70298	
	50.001 TL ve üzeri	49	4,5039	,65262	
RİSK	30.000 TL den az	99	3,1413	,97792	0,892
	30.001-40.000 TL	146	3,2030	,93338	
	40.001-50.000 TL	107	3,2463	,97447	
	50.001 TL ve üzeri	49	3,1902	1,00408	

Muhasebe meslek mensuplarının gelir durumlarına göre yenilik, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk düzeyleri analiz edilmiştir. Ancak p değerlerinin 0,05'ten büyük olması nedeniyle %95 güvenirlilik düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu sonuçlara dayanarak, H₂₅, H₂₆, H₂₇ ve H₂₈ hipotezleri reddedilmiştir.

Muhasebe meslek mensuplarının kripto para hakkında bilgi düzeylerine göre yenilik, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk düzeyleri arasındaki farklar ANOVA testi ile analiz edilmiş ve sonuçlar Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11. Muhasebe Meslek Mensuplarının Kripto Para Hakkında Bilgi Düzeylerine Göre ANOVA Testi Farklılık Sonuçları

	Faktörler	N	Ortalama	Std. Sapma	P (Sig.)
YENİLİK	Çok şey biliyorum ve kripto para sahibiyim	106	4,1829	,81596	0,000
	Bilgi sahibiyim ancak kripto para sahibi değilim	130	3,3405	,91277	
	Kısmen bilgi sahibiyim	121	3,2277	,75997	
	Duydum ancak ne olduğunu bilmiyorum	36	2,8814	,84255	
	Hiçbir fikrim yok	8	2,5000	,90615	
MUH.BİLGİ SİST.	Çok şey biliyorum ve kripto para sahibiyim	106	4,0487	,97151	0,000
	Bilgi sahibiyim ancak kripto para sahibi değilim	130	3,9048	,87169	
	Kısmen bilgi sahibiyim	121	3,6150	,82212	
	Duydum ancak ne olduğunu bilmiyorum	36	3,3017	,96883	
	Hiçbir fikrim yok	8	3,3525	,74369	
GÜVENCE	Çok şey biliyorum ve kripto para sahibiyim	106	4,4909	,82821	0,000
	Bilgi sahibiyim ancak kripto para sahibi değilim	130	4,4544	,65651	
	Kısmen bilgi sahibiyim	121	4,3031	,67761	
	Duydum ancak ne olduğunu bilmiyorum	36	4,0642	,72940	
	Hiçbir fikrim yok	8	3,2925	,72397	
RİSK	Çok şey biliyorum ve kripto para sahibiyim	106	2,7073	,90454	0,000
	Bilgi sahibiyim ancak kripto para sahibi değilim	130	3,1845	,99748	
	Kısmen bilgi sahibiyim	121	3,4711	,82713	
	Duydum ancak ne olduğunu bilmiyorum	36	3,6764	,83277	
	Hiçbir fikrim yok	8	3,6238	,82566	

Muhasebe meslek mensuplarının kripto para hakkında bilgi düzeylerine göre yenilik, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk düzeyleri analiz edilmiştir. p değerinin 0,05'ten küçük olması ($p = 0,000$; $p < 0,05$), %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlara dayanarak, H_{29} , H_{30} , H_{31} ve H_{32} hipotezleri kabul edilmiştir.

Kripto para hakkında bilgi düzeyleri arasındaki farklılıkları belirlemek amacıyla Post Hoc Tukey testi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre:

- Yenilik alt boyutunda, "Çok şey biliyorum ve kripto para sahibiyim" bilgi düzeyine sahip olanların diğer bilgi düzeylerine kıyasla yeniliklere daha uyumlu oldukları görülmüştür.
- Muhasebe bilgi sistemi alt boyutunda, "Çok şey biliyorum ve kripto para sahibiyim" ifadesine sahip olanların, "Kısmen bilgi sahibiyim" ve "Duydum ancak ne olduğunu bilmiyorum" ifadelerine sahip olanlara göre daha yüksek bilgi düzeyine sahip oldukları gözlenmiştir.
- Güvence alt boyutunda, "Çok şey biliyorum ve kripto para sahibiyim" bilgi seviyesindeki katılımcıların, "Duydum ancak ne olduğunu bilmiyorum" ve "Hiçbir fikrim yok" bilgi seviyesindeki katılımcılara göre kripto parayı daha güvenilir buldukları tespit edilmiştir.
- Risk alt boyutunda, "Çok şey biliyorum ve kripto para sahibiyim" bilgi düzeyine sahip

katılımcıların, diğer bilgi düzeylerine kıyasla kripto parayı daha az riskli buldukları gözlenmiştir.

Tablo 12. Seçili karşılaştırmalar için etki büyüklükleri

Karşılaştırma	Ölçüt	Etki Büyüklüğü	Yorum
Cinsiyet → Yenilik	Cohen's d	0,095	Çok küçük
Cinsiyet → Güvence	Cohen's d	0,135	Çok küçük
Yaş (4 grup) → Yenilik	η^2	0,048	Küçük-orta
Unvan (4 grup) → Yenilik	η^2	0,032	Küçük
Deneyim (4 grup) → Güvence	η^2	0,024	Küçük
Bilgi Düzeyi (5 grup) → Yenilik	η^2	0,231	Büyük
Bilgi Düzeyi (5 grup) → MBS	η^2	0,067	Küçük-orta
Bilgi Düzeyi (5 grup) → Güvence	η^2	0,071	Küçük-orta
Bilgi Düzeyi (5 grup) → Risk	η^2	0,120	Orta

6. SONUÇ

Finansal sistemlerin dijitalleşme süreci, kripto paralar ve blok zinciri teknolojisinin yükselişiyle birlikte ivme kazanmıştır. Bu yeni dijital varlıklar yalnızca yatırım ve finansal işlem süreçlerini değil, aynı zamanda muhasebe mesleğinin temel paradigmalarını da dönüştürmektedir (Georgiou vd., 2024; Ayam, 2025). Merkeziyetsiz yapıları, doğrulanabilir işlem kayıtları ve yüksek şeffaflık düzeyiyle kripto paralar, muhasebe meslek mensupları için hem fırsatlar hem de yeni etik ve teknik zorluklar yaratmaktadır (Jena, 2025; Tiron-Tudor vd., 2024).

Bu çalışmada, Türkiye genelinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının kripto paralara yönelik farkındalık ve tutumları incelenmiş; dijital varlıkların meslek üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Bulgular, muhasebecilerin Bitcoin, Ethereum ve Ripple gibi kripto paralara yüksek düzeyde aşinalık gösterdiğini, ancak diğer dijital varlıklar hakkında bilgi düzeylerinin sınırlı kaldığını ortaya koymuştur. Bu sonuç, literatürde rapor edilen uluslararası bulgularla genel olarak uyumludur. Benzer biçimde, Romanya ve Nijerya örneklemelerinde gerçekleştirilen çalışmalar da muhasebe meslek mensuplarının dijital varlıklara ilişkin farkındalıklarının görece yüksek olduğunu, buna karşılık teknik uygulama yeterliklerinin daha sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır (Lazea vd., 2024; Akaegbobi, 2024).

Katılımcıların kripto paraları genellikle döviz veya hisse senedi yatırımlarına benzer gördükleri ve bunları da yenilikçi yatırım aracı olarak değerlendirdikleri saptanmıştır. Kripto paralara yönelik tutumlar dört temel boyutta (yenilik, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk) incelenmiş ve demografik değişkenlerin (özellikle cinsiyet ve yaş) bu boyutlar üzerinde farklı etkiler yarattığı gözlenmiştir. Genç muhasebecilerin yeniliklere daha açık olması ($\eta^2 \approx 0,048$) literatürdeki UTAUT modelinin dijital adaptasyon bulgularını desteklemektedir (Venkatesh vd., 2003; Abdullah vd., 2024). Bu bulgu, yeni teknolojilerin benimsenmesinde yaşı ve dijital uyum kapasitesinin belirleyici olabildiğini ortaya koyan çalışmalarla da örtüşmektedir. Dolayısıyla çalışmanın sonuçları, kripto varlıklara yönelik tutumların yalnızca bireysel ilgiyle değil, aynı zamanda teknolojik yeniliklere açıklık ve mesleki uyum becerileriyle de ilişkili olduğunu göstermektedir.

Mesleki deneyim, unvan ve gelir düzeyi gibi değişkenlerin etkisi sınırlı olsa da, bilgi düzeyi ve kripto para yatırımı deneyiminin yenilik ve güvence algılarını olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Bu bulgu, gelişmekte olan ülkelerde kripto varlık muhasebesine ilişkin çalışmalarda vurgulanan, bilgi düzeyi arttıkça algılanan riskin azaldığı ve teknolojik yeniliklerin benimsenmesinin kolaylaştığı yönündeki değerlendirmelerle uyumludur.

Bilgi düzeyi farklılıklarının kripto paralara yönelik algı ve tutumlar üzerinde belirleyici olması, kurumsal düzenlemelerin (standartlar, denetim, eğitim) algı ve tutumları biçimlendirdiğini göstermektedir. Bu bağlamda, blok zinciri tabanlı eğitim modülleri ve dijital denetim simülasyonları, mesleki adaptasyon süreçlerinde etkin bir araç olarak önerilmektedir (Nguyen & Abrantes, 2023; Bhatti vd., 2024).

Araştırma, kripto paraların muhasebeleştirilmesine ilişkin standart eksikliğini de açıkça ortaya koymaktadır. IFRS ve GAAP çerçeveleri hâlen kripto varlıkların sınıflandırılmasında ortak bir görüş birliği sağlayamamaktadır (Celestin & Gidisu, 2024; Ugochukwu vd., 2024). IAS 38 ve IAS 2 kapsamında değerlendirilen mevcut yaklaşımlar, kripto paraların ekonomik niteliğini tam olarak yansıtamamaktadır. Bu nedenle, son dönemde gündeme gelen “Crypto-Accounting Standards” önerisi (Ndukaji, 2024) gibi girişimlerin uluslararası düzeyde kabul görmesi, finansal raporlama tutarlılığı açısından kritik görülmektedir.

Bu çalışma, kripto para farkındalığını tek boyutlu bir yapı olarak ele almak yerine yenilik, muhasebe bilgi sistemi, güvence ve risk boyutları çerçevesinde değerlendirmesi bakımından literatüre teorik katkı sunmaktadır. Böylece muhasebe meslek mensuplarının kripto varlıklara yönelik tutumlarının çok boyutlu bir yapıda şekillendiği ortaya konulmakta ve dijital dönüşüm literatürüne muhasebe alanından ampirik kanıt sağlanmaktadır.

Kripto varlıkların muhasebe bilgi sistemlerine entegrasyonu, yalnızca teknik bir zorunluluk değil, aynı zamanda mesleğin sürdürülebilir dönüşümü için stratejik bir gerekliliktir. Muhasebecilerin bu dönüşüme hazırlanabilmesi için blok zinciri temelli muhasebe sistemleri, dijital varlıkların denetimi ve kripto portföy değerlemesi gibi alanlarda sürekli eğitim programları oluşturulmalıdır (Kanu, 2025; Parra-Domínguez vd., 2025).

Uygulama açısından değerlendirildiğinde, elde edilen bulgular muhasebe meslek örgütleri, düzenleyici kurumlar ve eğitim sağlayıcıları için önemli çıkarımlar sunmaktadır. Özellikle hizmet içi eğitim programlarının artırılması, blok zinciri ve kripto varlık muhasebesine yönelik uygulama rehberlerinin hazırlanması ve dijital denetim süreçlerine ilişkin mesleki standartların geliştirilmesi, muhasebe meslek mensuplarının dijital dönüşüme daha etkin biçimde uyum sağlamasına katkı sağlayacaktır.

Blok zinciri ve kripto varlıkların muhasebe mesleğinde dönüştürücü bir potansiyele sahip olduğu açıktır. Bu teknolojiler, şeffaflık ve güvenilirliği artırma potansiyeli taşıırken; standart eksiklikleri, bilgi asimetrisi ve düzenleyici belirsizlikler gibi önemli riskleri de beraberinde getirmektedir. Bununla birlikte, araştırma bulguları değerlendirilirken bazı sınırlılıkların dikkate alınması gerekmektedir. Öncelikle çalışma, kolayda örnekleme yöntemi ve çevrimiçi veri toplama tekniği kullanılarak yürütülmüştür; bu durum, bulguların Türkiye’deki tüm muhasebe meslek mensuplarına genellenmesini sınırlı tutmaktadır. Ayrıca araştırmanın kesitsel tasarımı nedeniyle değişkenler arasındaki ilişkiler nedensel bir çerçevede yorumlanmamalıdır. Gelecekte yapılacak çalışmaların, bölgesel temsiliyeti artırılmış ve olasılıklı örnekleme yöntemleriyle oluşturulmuş örneklemelerle yürütülmesi; ayrıca boylamsal tasarımlar ve davranışsal/örgütsel çıktılarla desteklenmesi önerilmektedir. Böylece muhasebe mesleğinin dijitalleşme süreci daha sistematik bir biçimde anlaşılabilir ve politika yapıcılar için daha somut yönlendirmeler geliştirilebilecektir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış Bağımsız

Çıkar Çatışması: Yazar(lar) çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar(lar) bu çalışma için finansal destek almadığını belirtmiştir.

Etik Onay: Bu çalışma için Yalova Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 02.05.2021 tarih ve 2021/72 sayılı etik onay alınmıştır.

Yazar(lar) Katkısı: Ayşe ATASOY (%50), Hakan Tahiri MUTLU (%50)

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author(s) declares that there is no conflict of interest.

Funding: The author(s) received no financial support for the research, authorship and/or publication of this article.

Ethical Approval: Ethical approval for this study was obtained from the Human Research Ethics Committee of Yalova University (Date: 02.05.2021; Decision No: 2021/72). The study was conducted with human participants through an online survey, and informed consent was obtained from all participants.

Author(s) Contributions: Ayşe ATASOY (%50), Hakan Tahiri MUTLU (%50)

KAYNAKÇA

- Abdullah, A. A. H., Al-Hattami, H. M., Al-Hakimi, M. A., & Al Koliby, I. S. (2024). Blockchain adoption and its impact on sustainability of accounting education. *Environment, Development and Sustainability*, 1-21.
- Akaegbobi, T. N. P. D. (2024). *Blockchain technology in accounting and financial reporting quality: A study of selected manufacturing firms in Anambra State*. Research Journal of Management Practice. ISSN, 2782, 7674
- Akgül, A. ve Çevik, O. (2003). *İstatistiksel Analiz Teknikleri*. Ankara: Emek Ofset.
- Aslan, Ü. (2020). Kripto para muhasebesi üzerine yapılan tartışmalar ve finansal raporlama üzerindeki etkileri. *TİDE Academia Research*, 2(2), 257–286.
- Appelbaum, D., Kogan, A., & Vasarhelyi, M. A. (2017). Big data and analytics in the modern audit engagement: Research needs. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 36(4), 1-27.
- Ateş, B. A. (2016). Kripto para birimleri, bitcoin ve muhasebesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 349-366.
- Ayam, J. R. A. (2025). Blockchain and the future of accounting: a multi-method investigation into transparency, efficiency, and trust. *International Journal of Blockchains and Cryptocurrencies*, 6(2), 160-181.
- Back, C. ve Elbeck, M. (2014). Bitcoins as an investment or speculative vehicle? A first look. *Applied Economics Letters*, 22(1), 30–34. <https://doi.org/10.1080/13504851.2014.916379>
- Benothmane, M. (2025). Accounting and Auditing of Cryptographic Assets.
- Bhatti, A., Mutlib, A., Waheed, A., Tasleem, I., & Khan, A. (2024). *The future of chartered accountancy: Integrating AI and blockchain into financial auditing*. Policy Research Journal.
- Catalini, C., & Gans, J. S. (2016). Some Simple Economics of the Blockchain. MIT Sloan. *Research Paper*, (5191-16).
- Celestin, M., & Gidisu, J. A. (2023). *Accounting for crypto-assets in emerging markets: Legal uncertainty and financial implications*. ResearchGate.

- Celestin, M., & Gidisu, J. A. (2024). *Disclosure practices of digital assets: A comparative study of IFRS and GAAP compliance*. ResearchGate.
- Coşkun, A. ve Mutlu, H. T. (2017). Investigating high school students' use of extramural English: A scale development study. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 571–590.
- Çarkacıoğlu, A. (2016). Kripto-para bitcoin. *Sermaye Piyasası Kurulu Araştırma Dairesi Araştırma Raporu*.
- Çelik, Ö. (2023). Türkiye’de kripto para yatırımcıları üzerine uygulamalı bir inceleme. *The Journal of Academic Social Science*, 146(146), 528–546.
- Dai, J., & Vasarhelyi, M. A. (2017). Toward blockchain-based accounting and assurance. *Journal of information systems*, 31(3), 5-21.
- Dao-Le Flécher, P. (2025, May). Exploratory study of accounting rules and practices for crypto-assets: an international evidence. In *46ème Congrès de l'Association Francophone de Comptabilité (AFC)*.
- Dewi, I. O., & Wahyudi, I. (2025). The Evolution of Ponzi Schemes: From Traditional Frauds to Digital Money Games. *Journal of Auditing, Finance, and Forensic Accounting*, 13(1), 41-66.
- Gandal, N. ve Halaburda, H. (2016). Can we predict the winner in a market with network effects? Competition in cryptocurrency market. *Games*, 7(3), 16. <https://doi.org/10.3390/g7030016>
- Georgiou, I., Sapuric, S., Lois, P., & Thrassou, A. (2024). Blockchain for accounting and auditing—Accounting and auditing for cryptocurrencies: A systematic literature review and future research directions. *Journal of Risk and Financial Management*, 17(7), 276.
- Hair, J. F., Tatham, R. L., Anderson, R. E. ve Black, W. (1998). *Multivariate data analysis*. New York: Prentice Hall.
- IASB. (2021). *Conceptual framework for financial reporting*. IFRS Foundation. <https://www.ifrs.org>
- IFRS Foundation. (2023). *Exposure draft on crypto-asset accounting standards*. <https://www.ifrs.org/projects/work-plan/crypto-assets>
- İlgaz, S. (2024). Bireylerin kripto para kullanımına yönelik tutum ve niyetini etkileyen faktörler ve düzenleyici değişkenlerin rolü üzerine bir araştırma. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Uludağ Üniversitesi, Bursa, Türkiye.
- İri, R. (2021). Finansal pazarlama kapsamında kripto para pazarlaması ve kripto para birimlerinin bilinirliği ve farkındalığı. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(3), 811–833. <https://doi.org/10.11616/asbi.956722>
- Jena, R. K. (2025). Factors influencing blockchain adoption in accounting and auditing in the face of Industry 4.0: a multi-criteria decision-making approach. *Journal of Accounting & Organizational Change*.
- Kalaycı, Ş. (2010). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayınları.
- Kamacı, A. ve Özden, N. (2019). Lale çılgınlığı ve kripto para ilişkisi. *Econder International Academic Journal*, 3(1), 26–40. <https://doi.org/10.35342/econder.543363>
- Kanu, D. H. (2025). Digital Currencies Financial Reporting and Auditing: A New Concern for Accounting Professionals in the Accounting Industry. *Available at SSRN 5138691*.
- Karagöz, Y. (2019). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karagöz, Y., Mutlu, H. T., Sağır, S. ve Celil, M. (2019). Kargo şirketi seçimini etkileyen faktörlerin belirlenmesine yönelik ölçek geliştirilmesi: Sivas örneği. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15(2), 1–15.

- Karaoğlu, S., Arar, T. ve Bilgin, O. (2018). Türkiye’de kripto para farkındalığı ve kripto para kabul eden işletmelerin motivasyonları. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 6(2), 15–28.
- Kayacan, E. Y. ve Anavatan, A. (2018). Bitcoin getirilerinin kaotik yapısının incelenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(7), 123–134. <https://doi.org/10.30905/esad.430181>
- Kılınç, Y. (2020). Blockchain teknolojisi: Muhasebe ve denetim mesleği açısından bir inceleme. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 13(3), 989–1011. <https://doi.org/10.29067/muvu.678681>
- Kieso, D. E., Weygandt, J. J., & Warfield, T. D. (2016). *Intermediate accounting*. John Wiley & Sons.
- Krejcie, R. V. ve Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Lazea, G. I., Bunget, O. C., & Lungu, C. (2024). Cryptocurrencies’ impact on accounting: Bibliometric review. *Risks*, 12(6), 94.
- Lee, S. C. (2022). Magical capitalism, gambler subjects: South Korea’s bitcoin investment frenzy. *Cultural Studies*, 36(1), 96–119. <https://doi.org/10.1080/09502386.2020.1788620>
- Malhotra, N. K. (2004). *Marketing Research: An Applied Orientation*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Nakamoto, S. (2008). *Bitcoin: A peer-to-peer electronic cash system*. <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>
- Nakip, M. (2006). *Pazarlama Araştırmaları: Teknikler ve SPSS Destekli Uygulamalar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Narayanan, A., Bonneau, J., Felten, E., Miller, A., Goldfeder, S., & Clark, J. (2016). Bitcoin and cryptocurrency technologies (princeton university pres).
- Ndukaji, A. (2024). Crypto-Accounting Standards: Designing a Global Framework for Digital Asset Valuation and Reporting. *Available at SSRN 5434134*.
- Nengrum, A. A. P., Purno, M., Amroni, A., Wulansari, Y., Octaviani, N., Adiwijaya, A., & Raihan, R. (2025, August). Blockchain Adoption for Enhancing Accounting Data Efficiency and Workflow in Indonesia. In *2025 4th International Conference on Creative Communication and Innovative Technology (ICCIT)* (pp. 1-6). IEEE.
- Nguyen, D., & Abrantes, B. F. (2023). Blockchain technology and the future of accounting and auditing services. In *Essentials on Dynamic Capabilities for a Contemporary World: Recent Advances and Case Studies* (pp. 169-190). Cham: Springer Nature Switzerland.
- Özdoğan, B., Gökten, P. O., & Gökten, S. (2024). How Can Accounting Help Crypto Asset Projects for a Better Assurance?. In *Ethics and Sustainability in Accounting and Finance, Volume IV* (pp. 83-97). Singapore: Springer Nature Singapore.
- Parra-Domínguez, J., Sanz Martín, L., López Pérez, G., & Zafra Gómez, J. L. (2025). The disruption of blockchain technology in accounting: A review of scientific progress. *Journal of Accounting & Organizational Change*.
- Purba, R., Wahyu, A. B., Yani, I., Hairani, I. F., Ds, H., Azani, N., & Kasa, R. M. (2025). Literature Review: Forensic Audit and the Financial Scandal of PT. Garuda Indonesia Tbk. *Indonesian Journal of Accounting and Financial Technology*, 4(1), 1-14.
- PwC. (2021). *Crypto-assets: Accounting considerations under IFRS*. <https://www.pwc.com/vn/en/publications/2021/211008-pwc-vietnam-ifs-alert-cryptocurrencies-en.pdf>
- Rogoff, K. (2017). *The curse of cash: How large-denomination bills aid crime and tax evasion and*

constrain monetary policy. Princeton University Press.

Schmitz, J., & Leoni, G. (2019). Accounting and auditing at the time of blockchain technology: a research agenda. *Australian Accounting Review*, 29(2), 331-342.

Serçemeli, M. (2018). Kripto para birimlerinin muhasebeleştirilmesi ve vergilendirilmesi. *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar*, (639), 433–465. <https://doi.org/10.25095/mufad.678681>

Shao, A. T. (2002). *Marketing Research: An Aid to Decision Making*. Cincinnati, OH: South-Western/Thomson Learning.

Sharma, S. (1996). *Applied Multivariate Techniques*. New York: John Wiley & Sons.

Şahin, O. N. (2018). TMS & TFRS ışığında muhasebe, vergi ve denetim açısından Bitcoin ve diğer kripto para birimleri. *Muhasebe bilim dünyası dergisi*, 20(4), 898-923.

Tiron-Tudor, A., Mierlita, S., & Manes Rossi, F. (2024). Exploring the uncharted territories: a structured literature review on cryptocurrency accounting and auditing. *The Journal of Risk Finance*, 25(2), 253-276.

Tutar, H., Eryüzlü, H., Mutlu, H. T. ve Nam, S. (2024). *Bilimsel Analiz Teknikleri: Nicel, Nitel, Karma Yöntem ve Ekonometrik Analiz Teknikleri*. Umuttepe Yayınları.

Ugochukwu, E. C., Falaiye, T., Mhlongo, N. Z., Nwankwo, E. E., Ugochukwu, E. C., Falaiye, T., ... & Nwankwo, E. E. (2024). Accounting for digital currencies: A review of challenges and standardization efforts. *International Journal of Science and Research Archive*, 11(1), 2438-2453.

Wang, Y., & Kogan, A. (2018). Designing confidentiality-preserving Blockchain-based transaction processing systems. *International Journal of Accounting Information Systems*, 30, 1-18.

Weber, B. (2016). Bitcoin and the legitimacy crisis of money. *Cambridge Journal of Economics*, 40(1), 17-41.

Yalçın, S. (2019). Kripto değişim araçlarının muhasebeleştirilmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (81), 101–120. <https://doi.org/10.25095/mufad.510596>

Yaz, D. A. (2020). *Antik Çağdan Geleceğe Para*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Yermack, D. (2013). Is bitcoin a real currency? An economic appraisal. *NBER Working Paper No. 19747*. <https://doi.org/10.3386/w19747>

Yermack, D. (2017). Corporate governance and Blockchains. Review of Fiance.

Zhelekhovska, T. (2024). Legal regulation of cryptocurrency and cryptocurrency operations in the European Union. *Visegrad Journal on Human Rights*. <https://doi.org/10.61345/1339-7915.2023.6.31>

